

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

географічний факультет

Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна

катедра українознавства

Полтавський національний педагогічний університет імені

В.Г.Короленка

катедра всесвітньої історії, релігієзнавства та методик їх викладання

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

Українсько-балтійський центр

Національна Академія наук України

Інститут всесвітньої історії

Національна Академія педагогічних наук України

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна

Міжнародна асоціація українців

Чеська асоціація українців

Інститут досліджень діаспори

Міжнародна науково-практична конференція

ВОЄННА ЕМІГРАЦІЯ (П`ЯТА ХВИЛЯ): НАДОВГО ЧИ НАЗАВЖДИ?

25 квітня 2025 року

УДК 314.151.3-054.73(=161.2)"364""2022/..."(06)

В63

Воєнна еміграція (п'ята хвиля): надовго чи назавжди?: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 25 квітня 2025 р.) – К., 2025. – 219 с.

*Рекомендовано до друку Вченою радою географічного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
протокол № 9 від 27 березня 2025 р.*

ISBN 978-617-674-071-1

Збірка матеріалів міжнародної науково-практичної конференції містить його програму та результати студіювань науковців, педагогів і аспірантів різних регіональних центрів, а також практиків. У публікаціях висвітлюються та аналізуються питання воєнної еміграції як явища та наукової дефініції, міграційних криз, спричинених війнами та військовими конфліктами, регіональних особливостей еміграції упродовж лютого 2022-го – березня 2025-го років, обсягів воєнної еміграції в оцінках держави Україна та інших держав, заходів з підтримки та інтеграції українців у країнах прихистку, зарубіжного досвіду повернення своїх громадян, діяльності Міністерства національної єдності України

© Винниченко І., упорядкування, 2025

5. UN High Commissioner for refugees. Background note on the Protection of Asylum Seekers and Refugees in Georgia, Archived at the Wayback Machine. URL: <https://web.archive.org/web/20070628110410/http://www.unhcr.org/publ/RSDLEGAL/43a6878d4.pdf> (09.04.2025)
6. Українські добровольці на Абхазькій війні 25 років тому. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29479098.html> (10.04.2025)
7. Документальний фільм “Миротворці. У горах Сванетії”. Канал “Братерство АТО” на YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=qADlVnQuwlo> (10.04.2025)
8. Фотоматеріали з Кодорської ущелини. Український мілітарний портал. URL: <https://web.archive.org/web/20181129184007/https://mil.in.ua/1993/> (10.04.2025)

Мацука Вікторія

ГУМАНІТАРНІ КОРИДОРИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ДЛЯ ДОПОМОГИ БІЖЕНЦЯМ

У контексті військових конфліктів гуманітарні коридори виконують важливу роль у захисті цивільних осіб та доставці гуманітарних вантажів до постраждалих. Вони допомагають зменшити кількість жертв серед мирного населення та забезпечити необхідні ресурси для тих, хто залишився в охоплених конфліктом районах.

Гуманітарні коридори – це спеціально визначені маршрути, які забезпечують безпечний прохід для цивільних осіб, зокрема біженців і постраждалих від конфліктів, через території, де тривають бойові дії. Вони гарантують захист від насильства і гуманітарних криз, даючи можливість людям покидати зони бойових дій або отримувати необхідну допомогу.

Основними гуманітарними кризами, які спонукали до створення гуманітарних коридорів, стали війна в Сирії, де коридори були необхідні через облоги міст та інтенсивні бойові дії. В Україні гуманітарні коридори стали важливим елементом після анексії Криму та початку війни на сході країни, особливо під час повномасштабного вторгнення 2022 року. У цей період евакуація з найбільш постраждалих регіонів, як-от Маріуполь, була ускладнена через порушення перемир'їв та загрози безпеці.

З огляду на зростаючу кількість військових конфліктів у світі, гуманітарні коридори набувають все більшої значущості. Вони допомагають зменшити кількість жертв серед мирних жителів та забезпечити доставку необхідних товарів, таких як їжа, медикаменти та інші ресурси.

В Україні, зокрема, гуманітарні коридори мають важливе значення не тільки для евакуації, але й для постачання медичних засобів, продуктів та ін-

ших життєво необхідних товарів. Проте організація таких коридорів ускладнюється через проблеми з безпекою, транспортом та політичні суперечності.

Основні виклики для міжнародної спільноти полягають у забезпеченні безпеки цивільних осіб, координації дій різних учасників процесу та вирішенні логістичних труднощів, таких як пошкоджена інфраструктура і блокади.

Принципи організації гуманітарних коридорів базуються на гарантуванні безпеки для цивільних осіб, наданні гуманітарної допомоги та міжнародному нагляді. Важливими аспектами є забезпечення безпеки людей, що використовують коридори, пропуск гуманітарної допомоги та залучення міжнародних організацій, таких як ООН та Червоний Хрест, для контролю та підтримки [1].

Міжнародні організації відіграють важливу роль у координації гуманітарних операцій та наданні допомоги. ООН відповідає за організацію постачання гуманітарної допомоги, тоді як Червоний Хрест здійснює моніторинг безпеки та проводить медичні евакуації. Місцеві НПО займаються логістичною підтримкою та забезпечують комунікацію.

Співпраця між урядами та міжнародними організаціями є критично важливою для відкриття гуманітарних коридорів. Це передбачає укладання угод про перемир'я, підписання відповідних домовленостей та організацію логістичних шляхів для евакуації.

Особливості роботи в зонах бойових дій включають високі ризики для цивільних осіб, пошкоджену інфраструктуру, а також труднощі у забезпеченні транспортування та евакуації.

Гуманітарні коридори в Сирії стали важливим інструментом для евакуації мирних жителів під час облоги, зокрема у східному Алеппо в 2016 році. ООН і Червоний Хрест організували кілька спроб евакуації та доставки гуманітарної допомоги, проте ці зусилля часто ускладнювались бойовими діями та відсутністю довіри між конфліктуючими сторонами.

Після повернення Талібану в Афганістан у 2021 році гуманітарні коридори допомогли евакуювати іноземних громадян і осіб, які опинилися під загрозою. ООН та Червоний Хрест організували евакуацію через аеропорт Кабула [2].

У Лівії, під час конфлікту 2011 року, гуманітарні коридори забезпечували безпеку для біженців і доставку допомоги в райони, що знаходились під контролем опозиційних сил.

З 2014 року гуманітарні коридори в Ймені сприяли доставці допомоги в заблоковані райони, зокрема в Тейз і Ходейду, незважаючи на численні труднощі, пов'язані з обмеженнями, накладеними сторонами конфлікту.

Ці приклади підкреслюють важливість гуманітарних коридорів для порятунку життів у зонах військових конфліктів, хоча їх реалізація часто стикається з проблемами безпеки та політичними труднощами.

Гуманітарні коридори в Україні під час війни 2022 року стали важливим інструментом для евакуації цивільних осіб та доставки необхідної допомоги. Однак їхня ефективність була значно обмежена через постійні бойові дії, порушення угод про припинення вогню та загрози безпеці.

У Маріуполі не було організовано гуманітарних коридорів для безпечної евакуації мирних жителів. Єдиний шлях, який контролювали окупанти, вивозив людей до Росії, і цей «коридор» не можна вважати гуманітарним, оскільки він не дозволяв евакуацію до безпечних територій України. Спільні зусилля міжнародних організацій щодо створення безпечних коридорів не мали успіху через постійні порушення угод про припинення вогню та відсутність гарантій безпеки для цивільних.

У таких містах, як Сєвєродонецьк і Лисичанськ, гуманітарні коридори також використовувались для евакуації та доставки допомоги, але їхня ефективність часто ускладнювалась через бойові дії та загрози безпеці. Міжнародні організації разом з українським урядом намагались організувати ці коридори, але інтенсивні обстріли значно ускладнювали безпечний прохід для мирних жителів.

В умовах війни гуманітарні коридори мали велике значення для евакуації жителів Ірпеня та Бучі. Під час окупації ці міста стали гарячими точками бойових дій, але завдяки гуманітарним коридорам вдалося евакуювати тисячі людей. Попри численні труднощі, такі як обстріли та блокади, міжнародні організації сприяли безпеці евакуації.

Гуманітарні конвої, які доставляли допомогу в зони бойових дій, стали важливою складовою гуманітарної стратегії України. Вони забезпечували постачання продуктів, медикаментів та інших необхідних ресурсів у міста та села, що перебували під обстрілами. Проте ці конвої часто піддавались атакам, що значно ускладнювало їхню ефективність [3].

Для більш ефективної організації гуманітарних коридорів необхідно зміцнити співпрацю між міжнародними організаціями та урядами. Це дозволить покращити координацію та швидкість реагування на гуманітарні потреби.

Важливо ввести технічні та організаційні заходи для забезпечення безпеки під час евакуації, зокрема, створити системи моніторингу та спеціалізовані групи для охорони коридорів [4].

Цифрові технології можуть суттєво поліпшити координацію гуманітарної допомоги, забезпечуючи ефективний моніторинг безпеки коридорів і швидку комунікацію між усіма учасниками процесу.

Дипломатичний тиск на держави, що беруть участь у конфлікті, допоможе сприяти відкриттю гуманітарних коридорів та гарантувати доступ до допомоги для біженців.

Гуманітарні коридори відіграють критичну роль у забезпеченні безпеки цивільних осіб під час війни, надаючи можливість евакуації та доставки гуманітарної допомоги в зони конфлікту. Вони є важливим інструментом для зменшення людських жертв і полегшення страждань постраждалих від бойових дій.

Для ефективної організації гуманітарних коридорів необхідно посилене міжнародне співробітництво. Спільні зусилля міжнародних організацій, урядів і НПО дозволяють оперативно реагувати на кризові ситуації, забезпечуючи безпеку та допомогу біженцям. Тільки через активну взаємодію та координацію можна значно покращити доступ до допомоги та створити належні умови для евакуації цивільних осіб.

1. ООН. Гуманітарні коридори в умовах війни: Роль ООН у забезпеченні безпеки цивільних осіб. 2022. URL: www.un.org (дата звернення: 01.04.2025).
2. Червоний Хрест. Забезпечення безпеки під час гуманітарних операцій: Практичні аспекти організації коридорів. Міжнародний комітет Червоного Хреста. 2023. URL: <https://redcross.org.ua/> (дата звернення: 01.04.2025).
3. ООН. Зусилля з раннього відновлення України. Звіт про результати роботи ООН за 2022 рік. URL: www.un.org (дата звернення: 01.04.2025).
4. Глобальний альянс з питань біженців. Міжнародне співробітництво та гуманітарна допомога: Взаємодія організацій під час військових конфліктів. Оксфорд: Oxford University Press. 2021.